

2. Андрусенко Н. Дистанційне навчання в Україні. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія. Вінниця, 2017. С. 7-9.

3. Долинський Є. В. Дистанційне навчання – одна з прогресивних форм підготовки фахівців. Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Збірник наукових праць. Вип.42 / За заг. ред. проф.

4. Захарова, І. Р. Інформаційні технології освіти: [навчальний посібник для вищих педагогічних навчальних закладів]. М.: Академія, 2003. 188 с.

5. Ісаєнка В. Навчально-методичний посібник для викладачів щодо організації дистанційної форми навчання з перепідготовки та підвищення кваліфікації. К., 2014. 100 с.

6. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.).

7. Матвієнко О. В. К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. С. 202-207.

8. Новіков, С. П. Застосування нових інформаційних технологій в освітньому процесі. Педагогіка. 2003. № 9. С. 32 – 38.

REFERENCES

1. Andriev, A. A. (2003). Vvedennia v Internet-osvitu: navch. Posibnyk. [Introduction to Internet education: teaching. Guide]. M.: Lohos. 73 s. [in Ukrainian]

2. Andrusenko, N. (2017). Dystantsiine navchannia v Ukraini. Dystantsiine navchannia yak suchasna osvitiia tekhnolohiia. [Distance learning in Ukraine. Distance learning as a modern educational technology]. Vinnytsia. S. 7-9. [in Ukrainian]

3. Dolynskiy, Ye. V. Dystantsiine navchannia – odna z prohresyvnykh form pidhotovky fakhivtsiv. [Distance education – one of the progressive forms of specialist training]. Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia: Zbirnyk naukovykh prats. Vyp.42 / Za zah. red. prof. [in Ukrainian]

4. Zakharova, I. R. (2003). Informatsiini tekhnolohii osvity: [navchalnyi posibnyk dlia vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv]. [Information technologies of education: [teaching manual for higher pedagogical educational institutions] M.: Akademiia. 188 s. [in Ukrainian]

5. Isaienka, V. (2014). Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia vykladachiv shchodo orhanizatsii dystantsiinoi formy navchannia z perepidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii. [Educational and methodological guide for teachers on the

organization of distance education for retraining and advanced training]. K., 2014. 100 s. [in Ukrainian]

6. Kontseptsia rozvytku dystantsiinoi osvity v Ukraini [The concept of the development of distance education in Ukraine]. (zatverdzheno Postanovoiu MON Ukrainy V. H. Kremenem 20 hrudnia 2000 r.). [in Ukrainian]

7. Matviienko, O. V. (2010). K.: Vyd. tsentr KNLU. S. 202-207. [in Ukrainian]

8. Novikov, S. P. (2003). Zastosuvannia novykh informatsiinykh tekhnolohii v osvitnomu protsesi. [Application of new information technologies in the educational process Pedahohika]. № 9. S. 32 – 38. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МЕЛЬНИКОВА Катерина Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та підприємства Херсонського державного університету.

Наукові інтереси: стратегії стимулювання творчості учнів під час дистанційного навчання на уроках технологій в умовах дистанційного навчання.

АНТОНЮК Сергій Романович – студент 411 групи факультету бізнесу та права, спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології) Херсонського державного університету.

Наукові інтереси: стратегії стимулювання творчості учнів під час дистанційного навчання на уроках технологій в умовах дистанційного навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

MELNIKOVA Kateryna Viktorivna – PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Entrepreneurship Kherson State University.

Scientific interests: strategies for stimulate students' creativity during distance education in technology lessons in distance education conditions.

ANTONIUK Serhiy Romanovych – student of group 411 of the faculty of business and law, specialty 014 Secondary education (Labor training and technologies) Kherson State University.

Scientific interests: strategies for stimulate students' creativity during distance education in technology lessons in distance education conditions.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2024 р.

УДК 378:172.15:355.01

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-214-219

МІНЯЙЛОВА Алевтина Володимирівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри сучасних мов

Національного університету кораблебудування

імені адмірала Макарова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4423-3239>

e-mail: alevtina.minyaylova@nuos.edu.ua

ШЛЯХТІНА Олена Семенівна –

старший викладач кафедри сучасних мов

Національного університету кораблебудування

імені адмірала Макарова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9194-2671>

e-mail: olena.shliakhtina@nuos.edu.ua

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ПРОТИСТОЯННЯ УКРАЇНИ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ (2022–2024 Р.Р.)

У зв'язку з повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року до нормативно-правових документів держави, що регламентують національно-патріотичне виховання дітей і молоді на всіх рівнях освіти, було внесено відповідні зміни, а також створено низку нових документів, в яких було наголошено на необхідності активізації зазначеного процесу у всіх закладах освіти, зокрема вищої, і поставлено завдання формування не лише фахівця своєї галузі, а й національно-свідомого

громадянина, патріота, готового захищати суверенітет і територіальну цілісність України. Метою статті є окреслення основних шляхів реалізації завдань національно-патріотичного виховання студентів у процесі навчання іноземних мов в умовах протистояння України російській агресії (2022–2024 р.р.), оскільки саме дисципліна «Іноземна мова» (разом з іншими дисциплінами соціально-гуманітарного циклу) надає найбільші можливості для реалізації зазначених завдань. Для цього необхідно в процесі формування і розвитку навичок говоріння, читання, аудіювання і письма із застосуванням традиційних методів навчання іноземних мов обирати для опрацювання теми національно-патріотичного характеру, зокрема висвітлення хронології сучасних воєнно-політичних подій та історичних фактів України, дослідження історії існування і розвитку української мови, культури та національної символіки, вивчення біографій національних героїв, історії розвитку відносин між Україною та країною, чю мову вивчають студенти. Особливого значення при цьому набуває робота студентів з автентичними ініомовними текстами, аудіо- та відеоматеріалами, опублікованими у зарубіжних засобах масової інформації, на YouTube-каналах та інших інтернет-платформах, які висвітлюють поточні події, пов'язані з воєнно-політичною ситуацією в країні, розкривають роль України на міжнародній політичній арені, і, таким чином, сприяють формуванню у студентів об'єктивної оцінки поточної ситуації, протистоянню маніпулятивному впливу з боку російської пропаганди та формуванню почуття гідності і гордості бути громадянином України.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, студентська молодь, патріотизм, повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну (2022–2024 р.р.), навчання іноземної мови, традиційні методи навчання, теми національно-патріотичного характеру, автентичні ініомовні матеріали.

MINIAILOVA Alevtyna Volodymyrivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Head of Modern Languages Department,

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4423-3239>

e-mail: alevtina.minyaylova@nuos.edu.ua

SHLIAKHTINA Olena Semenivna –

Senior lecturer of Modern Languages Department

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9194-2671>

e-mail: olena.shliakhtina@nuos.edu.ua

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF STUDENTS IN THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN THE CONDITIONS OF UKRAINE'S RESISTANCE TO RUSSIAN AGGRESSION (2022–2024)

Due to the full-scale invasion of russian federation into Ukraine on February 24, 2022, appropriate changes were made to the normative and legal state documents regulating the national-patriotic education of children and youth at all levels of education in Ukraine. A number of new documents were created to emphasize the need to activate national-patriotic education in all educational institutions, in particular higher education, and the task of forming not only a specialist in his/her field, but also a nationally conscious citizen, a patriot, ready to protect the sovereignty and territorial integrity of Ukraine was set. The purpose of the article is to outline the main ways of implementing the tasks of national-patriotic education of students in the process of teaching foreign languages in the conditions of Ukraine's resistance to russian aggression (2022–2024), since the discipline "Foreign Language" (together with other disciplines of the social and humanitarian cycle) provides the greatest opportunities for the implementation of the specified tasks. For this purpose, in the process of speaking, reading, listening and writing skills formation and development, it is necessary (using traditional methods of teaching foreign languages) to choose national-patriotic topics for study, in particular: the chronology of modern military and political events and historical facts of Ukraine, the history of existence and development of the Ukrainian language, culture and national symbols, biographies of national heroes, history of the development of relations between Ukraine and the country whose language the students study. Special importance is put on the work of students with authentic foreign texts, audio and video materials published in foreign mass media, on YouTube channels and other Internet platforms, which cover current events related to the military and political situation in the country, reveal Ukraine's role in the international political arena, and thus contribute to formation by students of an objective assessment of the current situation, resistance to the manipulative influence of russian propaganda, and formation of the sense of dignity and pride to be a citizen of Ukraine.

Key words: national-patriotic education, student youth, patriotism, full-scale invasion of the russian federation into Ukraine (2022–2024), teaching foreign language, traditional teaching methods, national-patriotic topics, authentic foreign materials.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Стратегія національно-патріотичного виховання, затверджена Указом Президента України від 18 травня 2019 року, визначає національно-патріотичне виховання «одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідування європейських цінностей» [1].

Реалізація завдань Стратегії національно-патріотичного виховання набула максимальної

значущості і найвищої актуальності на всіх ланках освіти в Україні 24 лютого 2022 року, коли російська федерація безпрецедентно вторглася в нашу країну. Через 3 місяці, 6 червня 2022 року, Наказом Міністерства освіти і науки України № 527 було затверджено Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України, розроблену з урахуванням поточної воєнно-політичної ситуації. В ній зазначається, що «У період війни, яку російська федерація розв'язала і веде проти України, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей» [2]. До переліку цих цінностей входять: повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну

України); активна участь у громадсько-політичному житті країни; верховенство права, повага до прав людини; толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей; готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України, тощо [2].

Таким чином, одним з пріоритетних завдань, поставлених сьогодні перед вітчизняними закладами освіти, зокрема вищої, є національно-патріотичне виховання студентської молоді, спрямоване на формування патріотичної свідомості студентів на засадах поваги до національних цінностей, верховенства права та толерантності до інших культур.

Кожен викладач у системі вищої освіти має долучитися до цього процесу. Особливої значущості у цьому контексті набувають дисципліни гуманітарного циклу, у тому числі «Іноземна мова».

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зважаючи на актуальність досліджуваної проблеми, різні її аспекти висвітлені в працях вітчизняних науковців і діячів культури. Так, ідеї національно-патріотичного виховання знайшли своє відображення у літературних творах Г. Сковороди, Т. Шевченка, П. Юркевича, І. Франка, О. Духновича, Л. Українки та ін., які виспівували любов до рідної землі і народу. Значний внесок у розробку ідей національно-патріотичного виховання дітей та молоді на різних історичних етапах зробили класики вітчизняної педагогіки Г. Ващенко, Б. Грінченко, І. Огієнко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін. Проблемам теорії, практики та методології національно-патріотичного виховання присвятили свої роботи сучасні дослідники І. Бех, А. Богуш, О. Вишневський, О. Денисюк, Ю. Завалевський, О. Каплуновська, М. Красовицький, В. Кульчицький, Н. Лисенко, Т. Пахотіна, Л. Пономаренко, О. Савченко, М. Стельмахович, О. Сухомлинська, С. Тарнавська, К. Чорна, П. Щербань, Є. Яхно та ін. Різні аспекти національно-патріотичного виховання студентської молоді досліджували О. Абрамчук, Т. Атіна, О. Гевко, А. Загородня, Ю. Красильник, М. Фіцула, Є. Франків та ін. Теоретичні засади національно-патріотичного виховання на заняттях з іноземної мови розглядали Л. Білас, В. Буренко та ін. Особливої значущості у контексті нашого дослідження набувають наукові доробки Н. Безлюдної, Н. Бондаренко, С. Косянчука, І. Малик, Г. Шевчук, І. Устименко, І. Пахомова, С. Сьоміна, Л. Чупрія та ін., які вивчають проблеми національно-патріотичного виховання молоді в умовах війни, розпочатої російською федерацією проти України у 2022 році. Але, незважаючи на значну кількість досліджень з питань національно-патріотичного виховання, проблема національно-патріотичного виховання студентів у процесі вивчення іноземних мов залишається недостатньо дослідженою.

Мета статті. Ми ставили за мету розглянути основні шляхи реалізації національно-патріотичного виховання студентів у процесі навчання іноземних мов в умовах протистоянні України російській агресії (2022–2024 р.р.). Відповідно до мети, нами було поставлено такі завдання:

1) визначити нормативно-правові засади національно-патріотичного виховання студентів в умовах вторгнення РФ в Україну; 2) визначити роль дисципліни «Іноземна мова» у навчально-виховному процесі ЗВО для реалізації завдань національно-патріотичного виховання студентів в зазначених умовах; 3) розкрити основні шляхи реалізації завдань національно-патріотичного виховання студентів у процесі навчання іноземних мов у ЗВО в умовах війни.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Наразі, в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, національно-патріотичне виховання в країні на різних рівнях освіти, в тому числі вищому, регламентується нормативною базою, до складу якої входять:

- Стратегія національно-патріотичного виховання;
- Указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 "Про Стратегію національно-патріотичного виховання";
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року;
- Наказ МОН від 06.06.2022 № 527 "Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641";
- Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року;
- Постанова Кабінету міністрів України від 15.12.2023 № 1322 «Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках»;
- Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»;
- Концепція Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року;
- Концепція Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року;
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2019 № 1038 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641» та ін.

Реалізацію завдань, поставлених в цих документах державою, покладено, у великій мірі, на систему освіти України, зокрема вищої. Навчально-виховний процес кожного ЗВО має бути цілком спрямований на формування національно-патріотичної свідомості студентської молоді. Особливої значущості у цьому контексті набувають навчальні дисципліни соціально-гуманітарного циклу, у тому числі «Іноземна мова», оскільки зміст цих дисциплін, як зазначає Г. Перший, спрямований на:

- протистояння маніпулятивному впливу з боку агресора в умовах інформаційної війни;
- підвищення поінформованості громадськості про роль науки та інновацій для підтримки економіки під час воєнного стану;
- розроблення інструментів психологічного захисту та підтримки населення та психологічної допомоги для всіх, хто потребує в умовах війни;
- сприяння поглибленому вивченню української мови та історії України;
- створення умов та шляхів налагодження наукової комунікації в Україні та за її межами, тощо [3].

Навчальна дисципліна «Іноземна мова» є вкрай сприятливою платформою для реалізації зазначених вище завдань, оскільки передбачає прямий доступ і опрацювання студентами інформації з іноземних першоджерел та обговорення (іноземною мовою) будь-яких питань воєнно-політичного, соціокультурного, філософсько-психологічного, історико-культурологічного характеру, тощо.

Впровадження ідей національно-патріотичного виховання студентів у навчально-виховний процес закладів вищої освіти на заняттях з іноземної мови доцільно здійснювати із застосуванням таких методів: розповідь і презентація (з метою розвитку навичок монологічного мовлення); дискусія і бесіда (з метою розвитку навичок діалогічного мовлення); робота з автентичним іншомовним текстом (з метою розвитку навичок читання); робота з автентичним іншомовним аудіо- та відеоматеріалом (з метою розвитку навичок аудіювання); написання есе (з метою розвитку навичок письма) та ін.

Головною умовою при використанні зазначених методів для забезпечення ефективної реалізації завдань національно-патріотичного виховання студентів у процесі викладання іноземної мови є правильний добір тем для опрацювання, а саме: висвітлення хронології сучасних воєнно-політичних подій та історичних фактів в Україні, дослідження історії існування і розвитку української мови, культури та національної символіки, вивчення біографій давніх і сучасних національних героїв, історії розвитку економічно-політичних відносин між Україною та країною, чію мову вивчають студенти, тощо.

Для роботи студентів з іншомовними матеріалами актуальним буде використання таких інформаційних першоджерел: британські телевізійні канали (BBC, Channel 4, ITV, Channel 5 та ін.), вебсайти періодичних видань (The Times, Daily Telegraph, The Guardian, Financial Times, The Independent та ін.); американські новинні вебсайти (Yahoo! News, CNN, Google News, Fox News, NBC News, The Guardian), телеканали (NBC, CBS, ABC та ін.) і періодичні видання (The Wall Street Journal, The New York Times, The Washington Post, The Daily News та ін.); вебсайти німецьких газет (Bild, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Die Welt, Frankfurter Rundschau та ін.) і телевізійні канали (N-tv, N24, ARD, ZDF); французькі телеканали (France 24 та ін.) та інтернет-видавництва і

портали (Le Figaro, Le Monde, Liberation, 20 minutes та ін.).

Починати кожне заняття з іноземної мови, на наш погляд, доцільно з обговорення поточних воєнно-політичних новин країни і всього світу в цілому у контексті українського питання. Для цього студенти під час підготовки до заняття мають дослідити актуальну інформацію у вітчизняних ЗМІ, а також у ЗМІ країни (мовою оригіналу), чію мову вони вивчають, – прочитати відповідні статті і подивитися відеорепортажі. Обговорення нагальних проблем та проведення порівняльного аналізу між способами подання та інтерпретування інформації в різних країнах, разом із розвитком навичок читання, аудіювання та говоріння іноземною мовою, сприятимуть більш глибокому розумінню і формуванню у студентів об'єктивної оцінки поточної воєнно-політичної ситуації у країні та на міжнародній арені, протистоянню маніпулятивному впливу з боку російської пропаганди та формуванню почуття гідності і гордості бути громадянином такої сильної духом і незламної країни.

Ефективним методом навчання студентів іноземної мови є робота з автентичним іншомовним текстом, спрямована на розвиток навичок читання. Для реалізації завдань національно-патріотичного виховання необхідно обирати для опрацювання такі тексти, які б сприяли формуванню у студентів почуття гідності, патріотизму, національної свідомості, поваги до Батьківщини та інших країн. Через високу актуальність українського питання, увага міжнародних видавництв та ЗМІ наразі великою мірою прикута до нашої країни, що призводить до публікації значної кількості іншомовних матеріалів з історії та сьогодення України. Прикладами таких текстів можуть бути статті, присвячені незламності українського народу («Ukraine's 1st medal of Paris Olympics won by fencer who refused to shake Russian opponent's hand» (англ.) [4]), боротьбі за свою незалежність («Battle for Kyiv: Ukrainian valor, Russian blunders combined to save the capital» (англ.) [5]), висвітленню сучасних подій на російсько-українському фронті («En direct, guerre en Ukraine: Volodymyr Zelensky affirme que la Russie a utilisé «plus de 600 bombes aériennes guidées» en une semaine» (фр.) [6]) і міжнародній політичній арені («Zelensky visits Ireland as taoiseach vows Kyiv trip» (англ.) [7]), дискредитації політики російської федерації («Das Prinzip Hoffnung wird uns nicht vor Putin schützen» (нім.) [8]).

Для реалізації завдань національно-патріотичного виховання студентів у процесі формування і розвитку навичок аудіювання доцільно запропонувати студентам перегляд актуальних новин у відеоформаті у зазначених вище зарубіжних ЗМІ та інших джерелах інформації з подальшим обговоренням. Крім того, вкрай ефективним є перегляд іншомовних подкастів видатних зарубіжних політологів та істориків на теми, пов'язані з воєнно-політичною ситуацією в Україні, та інтерв'ю з відомими політиками і військовими. Наприклад, інтерв'ю з американським істориком, професором Т. Снайдером українському YouTube каналу «Європейська правда» про геноцид

українського народу з боку російської федерації (англ.) [9]; інтерв'ю з генералом армії США у відставці В. Кларком американському політологу Е. Коену на каналі CSIS про причини російсько-української війни (англ.) [10]; обговорення ролі західних країн у підтримці України в оборонній війні проти росії на німецькому каналі DW Deutsch з експертом зі Східної Європи та журналісткою С. Адлер, керівником проектів Інституту європейської політики Л. Мельник та експертом з оборони Європейської ради з міжнародних відносин Р. Лоссом (нім.) [11].

Ефективним методом реалізації завдань національно-патріотичного виховання студентів у процесі навчання іноземної мови (у контексті формування і розвитку навичок читання і говоріння) є доповідь із застосуванням презентації. Тему дослідження студент обирає сам відповідно до своїх інтересів із окресленого викладачем кола. У контексті національно-патріотичного виховання доцільно запропонувати студентам дослідити біографії давніх і сучасних видатних українських діячів культури, мистецтва, науки і спорту, політиків і військових, проаналізувати їхній внесок у становлення і розвиток української держави; історію існування і розвитку української мови і культури; історію відносин між Україною і країною-агресоркою; міжнародні стосунки з іншими країнами, ставлення населення інших країн до подій в Україні та ін. Підготовка доповіді і презентації передбачає глибоке та всеохоплююче занурення студентом у тему дослідження, аналіз її з різних точок зору, обґрунтування тези, пошук всіх можливих шляхів розв'язання поставленої проблеми, що, у свою чергу, сприятиме формуванню у студентів чіткої картини подій, що відбуваються сьогодні на воєнно-політичній арені в Україні, дослідити причинно-наслідкові зв'язки між подіями, що передували вторгненню російської федерації в країну, підвищити рівень обізнаності студентів з досліджуваної теми. Звернення доповідаючого до почуттів і емоцій слухачів підвищить ефективність впливу виконаної роботи на формування національно-патріотичної свідомості студентів.

Для розвитку навичок письма у процесі навчання іноземної мови ефективним методом є написання есе. Не менш ефективним він є і для реалізації завдань національно-патріотичного виховання, оскільки за умови вибору актуальної для студентів патріотичної теми, оскільки в процесі написання роботи студенти мають дослідити проблему, проаналізувати різні підходи до її вирішення, виокремити переваги і недоліки і, зрештою, дійти до власних висновків. Великою перевагою цього методу є те, що в процесі виконання цієї роботи студенти мають можливість порозмірковувати над ситуацією в країні, висловити своє ставлення до неї, свої думки і почуття. Прикладами тем для есе можуть бути прислів'я про любов до своєї країни, людяність, порядність, дружбу та ін. («Home, sweet home» (англ.), «East or West, home is best» (англ.), «Den freund erkennt man in der Not» (нім.), «Nie Narbe bleibt, auch wenn die Wunde heilt» (нім.), «Qui veut la paix, prépare la

guerre» (фр.)), вислови видатних зарубіжних або вітчизняних діячів («When all else is lost, the future still remains» (Bovee) (англ.), «Great men are not born great, they grow great» (Mario Puzo) (англ.), «War never pays its dividends in cash on the money it costs» (Winston Churchill) (англ.), «Nur der verdient sich Freiheit wie das Leben, der täglich sie erobern muß» (Goethe) (нім.), «Toutes les grandes personnes ont d'abord été des enfants, mais peu d'entre elles s'en souviennent» (Antoine de Saint-Exupéry) (фр.)), проблемні питання тощо. Ці вислови і прислів'я в умовах війни набувають кардинально нових значень, які студенти можуть розкрити у своїх есе.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Таким чином, правильний добір тем національно-патріотичного характеру при застосуванні традиційних методів навчання іноземних мов (розповідь, презентація, дискусія, бесіда, робота з автентичним іншомовним текстом, робота з автентичним іншомовним аудіо- та відеоматеріалом, написання есе) ефективно сприяє реалізації завдань національно-патріотичного виховання студентів і формуванню «нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей» [2], у процесі навчання іноземних мов в умовах протистояння України російській агресії (2022-2024 р.р.). Такими темами для опрацювання є: висвітлення хронології сучасних воєнно-політичних подій та історичних фактів в Україні, дослідження історії існування і розвитку української мови, культури та національної символіки, вивчення біографій давніх і сучасних національних героїв, історії розвитку економічно-політичних відносин між Україною та країною, чію мову вивчають студенти, тощо.

Перспективи розвідок даного напряму ми вбачаємо у подальшому дослідженні шляхів формування національно-патріотичної свідомості студентів у процесі навчання іноземних мов у ЗВО в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, а також використання традиційних і новітніх методів навчання іноземних мов для протистояння російській пропаганді у засобах масової інформації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Про Стратегію національно-патріотичного виховання : Указ Президента України від 18.05.2019 р. № 286/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15> (дата звернення: 01.08.2024).
2. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> (дата звернення: 01.08.2024).
3. Перший Г. Гуманітарна освіта в умовах війни та євроінтеграції України. *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України* : матеріали XIX Регіон. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 16 черв. 2022 р., Дніпро, 2022. С. 137–139. URL: https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163348/2022_7_Material_conference_16_06_2022-137-139.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 02.08.2024).

4. Thompson J. Ukraine's 1st medal of Paris Olympics won by fencer who refused to shake Russian opponent's hand : Fox News Channel. URL: <https://www.foxnews.com/sports/ukraines-first-medal-paris-olympics-won-fencer-who-refused-shake-russian-opponents-hand> (дата звернення: 03.08.2024).

5. Sonne P., Khurshudyan I., Morgunov S., Khudov K. Battle for Kyiv: Ukrainian valor, Russian blunders combined to save the capital : The Washington Post. URL: https://www.washingtonpost.com/national-security/interactive/2022/kyiv-battle-ukraine-survival/?itid=sf_world_ukraine-russia_russia-gamble_p008_f001 (дата звернення: 03.08.2024).

6. En direct, guerre en Ukraine : Volodymyr Zelensky affirme que la Russie a utilisé «plus de 600 bombes aériennes guidées» en une semaine : Le Monde. URL: https://www.lemonde.fr/international/live/2024/08/03/en-direct-guerre-en-ukraine-volodymyr-zelensky-affirme-que-la-russie-a-utilise-plus-de-600-bombes-aeriennes-guidees-en-une-semaine_6260029_3210.html (дата звернення: 03.08.2024).

7. Zelensky visits Ireland as taoiseach vows Kyiv trip : BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cd19j2j5k1ko> (дата звернення: 04.08.2024).

8. Baerbock A. Das Prinzip Hoffnung wird uns nicht vor Putin schützen : Bild. URL: <https://www.bild.de/politik/meinung-kommentare-kolumnen/gastbeitrag-von-baerbock-prinzip-hoffnung-wird-uns-nicht-vor-putin-schuetzen-66ae5333acbba4372e82ad32> (дата звернення: 04.08.2024).

9. Interview: Timothy Snyder in Ukraine about Russian war : Європейська правда. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jXBj8QHEPAI> (дата звернення: 04.08.2024).

10. Reflections on the Ukraine War : Center for Strategic & International Studies. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Vk8_UBmKu0U (дата звернення: 04.08.2024).

11. Russlands Krieg gegen die Ukraine: der Westen ohne Strategie? : DW Deutsch. URL: https://www.youtube.com/watch?v=bXe_hZY7hjE (дата звернення: 04.08.2024).

REFERENCES

1. Pro Stratehiu natsionalno-patriotichnoho vykhovannia : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 18.05.2019 r. № 286/2019. [On the Strategy of National and Patriotic Education: Decree of the President of Ukraine No. 286/2019 of May 18, 2019]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15> (дата звернення: 01.08.2024). [in Ukrainian]

2. Pro deiakі pytannia natsionalno-patriotichnoho vykhovannia v zakladakh osvity Ukrainy ta vyznannia takum, shcho vtratyv chynnist, nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.06.2015 № 641 : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 06.06.2022 № 527 [On some issues of national-patriotic education in educational institutions of Ukraine and the recognition as invalid of the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 16.06.2015 No. 641: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 06.06.2022 No. 527]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> (дата звернення: 01.08.2024). [in Ukrainian]

3. Pershyi, H. (2022). Humanitarna osvita v umovakh viiny ta yevrointehratsii Ukrainy [Humanitarian education in the conditions of war and European integration of Ukraine]. *Aktualni problemy yevropeiskoi ta yevroatlantichnoi intehratsii Ukrainy* : materialy XIX Rehion. nauk.-prakt. konf., m. Dnipro, 16 cherv. 2022 r., Dnipro. S. 137–139. URL: https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163348/2022_7_Material_conferenc_e_16_06_2022-137-139.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 02.08.2024). [in Ukrainian]

4. Thompson, J. Ukraine's 1st medal of Paris Olympics won by fencer who refused to shake Russian opponent's hand : Fox News Channel. URL: <https://www.foxnews.com/sports/ukraines-first-medal-paris-olympics-won-fencer-who-refused-shake-russian-opponents-hand> (дата звернення: 03.08.2024). [in English]

5. Sonne, P., Khurshudyan, I., Morgunov, S., Khudov, K. Battle for Kyiv: Ukrainian valor, Russian blunders combined to save the capital : The Washington Post. URL: https://www.washingtonpost.com/national-security/interactive/2022/kyiv-battle-ukraine-survival/?itid=sf_world_ukraine-russia_russia-gamble_p008_f001 (дата звернення: 03.08.2024). [in English]

6. En direct, guerre en Ukraine : Volodymyr Zelensky affirme que la Russie a utilisé «plus de 600 bombes aériennes guidées» en une semaine : Le Monde. URL: https://www.lemonde.fr/international/live/2024/08/03/en-direct-guerre-en-ukraine-volodymyr-zelensky-affirme-que-la-russie-a-utilise-plus-de-600-bombes-aeriennes-guidees-en-une-semaine_6260029_3210.html (дата звернення: 03.08.2024). [in English]

7. Zelensky visits Ireland as taoiseach vows Kyiv trip : BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cd19j2j5k1ko> (дата звернення: 04.08.2024). [in Ukrainian]

8. Baerbock A. Das Prinzip Hoffnung wird uns nicht vor Putin schützen : Bild. URL: <https://www.bild.de/politik/meinung-kommentare-kolumnen/gastbeitrag-von-baerbock-prinzip-hoffnung-wird-uns-nicht-vor-putin-schuetzen-66ae5333acbba4372e82ad32> (дата звернення: 04.08.2024). [in English]

9. Interview: Timothy Snyder in Ukraine about Russian war : Європейська правда. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jXBj8QHEPAI> (дата звернення: 04.08.2024). [in Ukrainian]

10. Reflections on the Ukraine War : Center for Strategic & International Studies. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Vk8_UBmKu0U (дата звернення: 04.08.2024). [in Ukrainian]

11. Russlands Krieg gegen die Ukraine: der Westen ohne Strategie? : DW Deutsch. URL: https://www.youtube.com/watch?v=bXe_hZY7hjE (дата звернення: 04.08.2024). [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МІНЯЙЛОВА Алевтина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сучасних мов Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов у немовних ЗВО, ESP, гуманістичне і національно-патріотичне виховання студентів.

ШЛЯХТІНА Олена Семенівна – старший викладач кафедри сучасних мов Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов у немовних ЗВО, ESP, дистанційне навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

MINIAILOVA Alevtyna Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Modern Languages Department Admiral Makarov National University of Shipbuilding.

Scientific interests: methods of teaching foreign languages in non-linguistic higher education institutions, ESP, humanistic and national-patriotic education of students.

SHLIAKHTINA Olena Semenivna – Senior lecturer of Modern Languages Department Admiral Makarov National University of Shipbuilding.

Scientific interests: methods of teaching foreign languages in non-language higher education institutions, ESP, distance learning.

Стаття надійшла до редакції 13.08.2024 р.